

İnsanlar mı? Otomobiller mi?*

Korkut BORATAV

Buğday, mısır, pirinç fiyatlarındaki hızlı artışlar nereden kaynaklanıyor? Temel nedenleri göz ardı etmek istiyorsak küçük bir liste yapabiliriz: Dünyada et tüketiminin ve ona bağlı olarak hayvan yemi (tahıl) girdisinin yükselmesi... Yükselen petrol fiyatlarının tarımsal üretim maliyetlerine yansması... Küresel ısınmanın üretim üzerindeki olumsuz etkileri...

Doğru; ama eksik... İşin özüne bakarak bir ön-tanı yapalım: Dünya ekonomisinin çevresindeki yüzlerce milyon insanı açlık tehdidiyle karşı karşıya bırakan gıda krizinin ana sorumlusu emperyalizmdir; sermayenin dünya halkları üzerindeki sınırsız tahakkümünü hedefleyen saldırdır ve çağdaş kapitalizmin değerler

sisteminin bir ögesi olan tüketici/burjuva hayat tarzıdır.

Kısaca açıklamaya çalışalım.

Üç büyük petrol üreticisi (Rusya, İran ve Venezuela) Amerikan emperyalizminin denetimi dışındadır. Irak'ın hızla İran'ın etki alanı girmesine yol açan bir "felâket senaryosu" gündemdedir. Bu olguların da katkısıyla enerjide ham petrole bağımlılığı azaltmak ABD için hayati bir stratejik hedef haline gelmiş ve kısa dönemli bir çözüm bulunmuştur: *Tarımsal yakıt*... En yaygın biçimiyle mısırdan veya şeker kamışından üretilen etanol, benzinin yerine geçen (veya benzine eklenen) bir yakıttır. Dünyanın en büyük mısır üreticisi ve ihracatçısı olan Amerika bu ürünün giderek artan oranlarının etanola tahsis edilmesi için büyük boyutlu destekler vermiştir. On yıl sonunda ABD'de taşıt araçlarında kullanılan yakıtın yüzde 20'sinin (AB'de ise yüzde 10'unun) etanoldan oluşması hedeflenmektedir. Sonuç, temel bir besin maddesi olarak mısır üretiminin, ihracatının

çarpıcı boyutlarda düşmesi; iki yılda fiyatların yüzde 60 oranında artması; mısırdan kaçan talebin buğday ve pirince yönelmesi; fiyat artışlarının bu ürünlere de sirayet etmesi olmuştur.

Peki, bu fiyat artışları neden öncelikle dünyanın yoksul coğrafyalarına, en yoksullara zarar vermektedir? Hububat üreticisi gariban köylülere niçin faydası yoktur?

Bu soruların yanıtlanması için, "sermayenin sınırsız tahakkümünü hedefleyen saldırı"nın üçüncü dünya köylülüğüne yansıyan öğelerine bakmak gerekir.

Kısaca hatırlayalım: Otuz yıl önce hem metropol, hem de çevre ülkelerinde tarım korunmakta; desteklenmekte idi. Küçük üreticiliğin yaygın olduğu az gelişmiş toplumlarda tarımın gözetilmesi, belli ölçülerde köylülüğün de desteklenmesi anlamına geliyordu. Aradan geçen on yıllar içinde metropol ekonomilerinde tarımsal desteklerde fazla değişme olmadı; Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) düzenlemeleri içinde AB'deki desteklerin ABD'dekilerle uyumlu hale getirilmesi doğrultusunda bazı ilerlemeler sağlandı; ancak bunlar, Üçüncü Dünya tarımını ABD ve AB'ye karşı güçlendirecek özellikler içermiyordu. Üçüncü Dünya tarımını hizaya getirmek ve buralarda tarıma dönük devlet müdahalelerini tasfiyeye uğratmak DTÖ aracılığıyla değil, IMF ve Dünya Bankası (DB)'nin sistematik saldırısı ile gerçekleşti.

Tarıma devlet müdahalelerinin amaçları çeşitliydi: Sanayileşmeye kaynak yaratmak, küçük üreticileri uluslararası piyasa güçlerine karşı korumak, gıda güvenliği... IMF ve DB'nin "piyasa-dostu" reçeteleriyle bu tür stratejik politika hedefleri tarihe karıştı. Tarımsal ürünlerde uluslararası piyasalara teslimiyet, milyonlarca

küçük üreticiyi, dev uluslararası şirketlere karşı korumasız ve çaresiz bırakmak anlamına geldi.

Bunun sonunda Üçüncü Dünya'nın tahıl üretimi, metropol ekonomilerinin astronomik destekleriyle gözetilen çiftçileri ve şirketleri karşısında rekabet edemez hale geldi. Son yıllarda artan uluslararası fiyatlar, ithalat yoluyla iç piyasalara yansınca, korumasız kalan halk sokaklara döküldü.

Dahası da var: Tarımsal yakıt üretimi dev Batılı şirketler aracılığıyla Üçüncü Dünyaya taşındığı zaman, plantasyonlara dayalı tek ürünlü (monokültür) işletmeler egemen olmakta; köylü üretimi tasfiyeye uğramakta; vahim çevre bozulmaları gündeme gelmektedir.

Dünya Bankası yüz litrelik lüks bir otomobilin deposunu dolduran etanolün 240 kilo mısırla üretildiğini; bunun da bir yıl boyunca bir kişiyi besleyebilecek besine tekabül ettiğini hesaplamış.

Burjuva toplumlarının tüketim normları, Amerikan kapitalizmine öykünülerek oluşmaktadır. İnsanların değil, otomobillerin "beslenmesi"ne öncelik veren çarpıklığın ardında bu olgu var.

Köylü hareketinin uluslararası örgütü olan *Via Campesina* BM Genel Sekreteri'ne (ve başka kodamanlara) hitap eden bir açık mektup kaleme almış: Aktaralım: "*Bugünkü gıda krizi tarımsal piyasaların uzun yıllar boyunca serbestleştirilmesinin, düzenleyici devlet kuruluşlarının özelleştirilmesinin ve piyasalarımıza tarımsal ürünlerin dumpinginden kaynaklanıyor. Bu krizden büyük tüccarlar, spekülâtörler, süpermarketler ve sanayileşmiş çiftçiler yararlanıyor.*"

Bu doğru teşhisi bir cümleyle tamamlayalım: *Krizin kaynağında kapitalizm var.*

* <http://haber.sol.org.tr/> (4 Mayıs 2008, Pazar)

